

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА

ПАЛІЙЧУК Анна Леонардівна

УДК 811.111'42

НАРАТИВНИЙ КОД ІНТИМІЗАЦІЇ
(на матеріалі англомовного художнього дискурсу)

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, професор
ОЛІКОВА МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА
завідувач кафедри прикладної лінгвістики
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
ШВАЧКО СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА
завідувач кафедри теорії та практики перекладу
Сумського державного університету

кандидат філологічних наук, доцент
ЧХЕТІАНІ ТАМАРА ДМИТРІВНА
доцент кафедри лексикології і стилістики
англійської мови імені професора О.М. Мороховського
Київського національного лінгвістичного університету

Захист відбудеться “___” жовтня 2011 року о ___ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.16 у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, пл. Свободи, 4, ауд. 7-75.

З дисертацією можна ознайомитися у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, пл. Свободи, 4.

Автореферат розіслано “___” вересня 2011 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Л.В. Солощук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферована робота присвячена вивченню наративного коду інтимізації в англомовному художньому дискурсі.

Зміна панівної парадигми гуманітарних наук з механістичної на когнітивно-дискурсивну зумовила перенесення фокусу уваги лінгвістів із системи мови на мовленнєву діяльність людини, її комунікативне самовираження. У лінгвістиці останніх років інтенсивно дискутуються питання мовленнєвих кодів, одиниць і категорій мови в їх комунікативному, прагматичному та когнітивному вимірах, що закономірно посилює інтерес до вивчення індивідуально-авторської моделі світу.

Інтегрований когнітивно-дискурсивний та комунікативний підхід до мови передбачає вивчення лінгвістичних характеристик англомовного художнього дискурсу з урахуванням двох антропоцентрів – автора й читача. У межах дослідження наративного коду інтимізації особлива увага зосереджується на особистісних факторах адресанта й адресата та на їх відображенні в художньому дискурсі, оскільки саме спілкування є ускладненим і асинхронним.

Незважаючи на активне використання терміна “інтимізація” в сучасній дискурсивній лінгвістиці, лінгвістиці тексту та функціональній стилістиці, досі не існує детального аналізу цього поняття та його сутності. Так, інтимізація розглядається як авторська адресованість, зверненість (Н.Д. Арутюнова, О.П. Воробйова), художній діалог (М.М. Бахтін), спосіб художньої обробки матеріалу, що створює ефект емоційно-інтелектуального спілкування автора з читачем (В.В. Виноградов), акт солідаризації (Ю.М. Лотман), як текстова категорія, що об’єднує співвідносні категорії автора, читача й суб’єктивно-оцінної модальності (С.П. Денисова) та як код (А.В. Корольова), стилістико-синтаксичний прийом (Л.А. Булаховський), як художній стиль (Б.Ф. Шифрін), наративна дистанція (narrative distance) (D. King), як тактики пом’якшення (mitigation) (C. Caffi) та єднання, спільності (togetherness) (A. Ninio, C. Show). Кожне з цих тлумачень, безсумнівно, включає ряд ознак, притаманних явищу інтимізації, але описує його лише фрагментарно і не систематизовано.

Актуальність дослідження визначається відповідністю його об’єкта й методології загальній антропоцентричній спрямованості сучасного мовознавства. Незважаючи на значну соціально-культурну роль інтимізації в рамках художньої комунікації, відсутнім є детальний аналіз лінгвальних засобів її вираження. Крім того, досі не існує систематизованого дослідження комунікативних тактик інтимізації. Це зумовлює необхідність всебічного вивчення наративного коду інтимізації в англомовному художньому дискурсі та його індивідуально-стильового стратегічного використання конкретним автором.

Наше наукове завдання полягає у з’ясуванні мовних та мовленнєвих засобів і прийомів за допомогою яких автор художнього тексту скорочує наративну дистанцію із читачем, а також яким чином комунікативна стратегія інтимізації впливає на визначення ідіостильових особливостей автора художнього тексту.

Зв’язок з науковими темами. Проблематика дисертації відповідає профілю досліджень, що проводяться на факультеті романо-германської філології Волинського національного університету імені Лесі Українки в межах наукової теми “Моделювання комунікативних процесів” (затвердженої Вченою радою ВДУ ім. Лесі Українки, протокол №7 від 25.01.2001).

Основна мета дослідження – виявити й скласифікувати мовні та мовленнєві засоби наративного коду інтимізації в англомовному художньому дискурсі, а також проаналізувати комунікативні тактики скорочення дистанції між адресантом-автором і адресатом-читачем. Досягнення цієї мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- 1) з’ясувати структуру адресантно-адресатних відносин автор – текст – читач;
- 2) визначити поняття “інтимізація” та “наративний код інтимізації” з позицій інтегрованого когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів;
- 3) виявити основні лінгвальні засоби досягнення інтимізації шляхом прагматичного та контекстуально-інтерпретаційного методів дослідження;
- 4) скласифікувати різнорівневі засоби наративного коду інтимізації в залежності від типу фокалізації;
- 5) встановити комунікативно-функціональні характеристики стратегії інтимізації в інтродуктивних, основних та інферативних комунікативних блоках (КБ) текстів О. Генрі, К. Менсфілд та С. Моема із застосуванням функціонально-стилістичного та стилістично-статистичного методів.
- 6) виявити комунікативні тактики (КТ) інтимізації у текстах коротких оповідань С. Моема, О. Генрі та К. Менсфілд і визначити їх універсальність / специфічність для ідіостилів вказаних авторів.

Об’єктом дослідження є короткі оповідання кінця XIX – початку XX ст. як специфічний жанр англомовного художнього дискурсу.

Обмеженість у довжині оповідання змушує автора а) використовувати максимальну кількість тактик переконання та впливу і таким чином інтенсифікувати оповідь, б) вибудувати текст так, щоб читач не отримував зайвої інформації, в) вживати тільки інформативні мовні засоби.

Предмет аналізу – вербальні засоби наративного коду інтимізації в англомовному художньому дискурсі та їх ідіостильові характеристики.

Гіпотеза дослідження спирається на припущення, що розбіжності в індивідуально-специфічних способах втілення комунікативної стратегії інтимізації визначають ідіостильові особливості текстів коротких оповідань К. Менсфілд, С. Моема, О. Генрі та можуть слугувати надійними критеріями лінгвістичної експертизи тексту на предмет авторства.

Матеріал дослідження складають 3918 фрагментів сучасного англомовного художнього дискурсу коротких оповідань, що містять засоби наративного коду інтимізації й формально дорівнюють висловлюванню або кільком висловлюванням. Фрагменти виокремлені зі 180 художніх прозових творів К. Менсфілд, С. Моема та О. Генрі – загальний обсяг сторінок 1864.

Вибір матеріалу пояснюється його відповідністю завданням дослідження. Звернення до художнього дискурсу дозволяє встановити особливості адресантно-адресатних відносин через мовлення наратора, що прямо чи опосередковано звертається до читача. Дослідження комунікативних тактик інтимізації в текстах коротких оповідань О. Генрі, К. Менсфілд та С. Моема сприяє визначенню їх індивідуально-стильових відмінностей.

Методологія дослідження ґрунтується на засадах когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів, що надає нові можливості для дослідження інтимізації й дозволяє виокремити на глибинному рівні індивідуальні смисли, а на поверхневому – засоби їх вербалізації в дискурсивній взаємодії автора та читача.

Такий підхід надає абстрактному суб'єктові дискурсу специфічних особистісно-психологічних характеристик й уможливорює розкриття глибинних авторських інтенцій та стратегій, що повною мірою відповідає загальній спрямованості сучасної функціональної стилістики на виявлення опосередкованої присутності суб'єкта в художньому мовленні та його інтерпретації.

Методи дослідження охоплюють: **метод компонентного аналізу** – для встановлення значення концепту-поняття ІНТИМІЗАЦІЯ; **дискурсивний** – для виявлення основної комунікативної стратегії і тактик інтимізації; **описовий метод**, який передбачає спостереження за мовними й мовленнєвими фактами, їх інтерпретацію та узагальнення; **функціонально-стилістичний та порівняльний методи**, що уможливають порівняння засобів наративного коду інтимізації залежно від обраної автором тактики, позиції в тексті та авторського індивідуального стилю; **контекстуально-інтерпретаційний метод** – для аналізу засобів наративного коду інтимізації з урахуванням не лише зовнішньої форми висловлення, але й глибинного змісту; **стилістично-статистичний метод** – для визначення коефіцієнта ймовірної інтимізації в комунікативних блоках текстів. Одержавши статистичним методом кількісні ознаки засобів інтимізації у текстах кожного з трьох письменників і зіставивши їх, матимемо надійні критерії для висновків про індивідуальний мовленнєвий стиль автора.

Наукова новизна одержаних результатів та висновків полягає в тому, що в роботі вперше визначено поняття “інтимізація” та “наративний код інтимізації” з позицій інтегрованого когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів; встановлено структуру адресатно-адресантних відносин у режимі автор – текст – читач; скласифіковано засоби наративного коду інтимізації, що впливають на просторово-часове та психологічне зближення адресанта з адресатом; визначено глибинну авторську стратегію і тактики інтимізації. Розроблено та впроваджено методику обчислення коефіцієнта ймовірної інтимізації в комунікативних блоках художніх текстів задля визначення ідіостилу О. Генрі, К. Менсфілд та С. Моєма.

Наукову новизну одержаних результатів узагальнюють **положення, що їх винесено на захист:**

1. Наративний код інтимізації – це система різнорівневих мовних та мовленнєвих засобів, що сприяють скороченню наративної дистанції між автором та читачем в умовах асинхронної художньої комунікації. Стратегія інтимізації – це цілеспрямована мовленнєва поведінка конкретного автора, направлена на виникнення ефекту безпосереднього, дружнього спілкування через текст. Комунікативна стратегія інтимізації втілюється за допомогою ряду тактик, що містять різноманітні засоби наративного коду інтимізації.

2. Адресатно-адресантні відносини виявляються по-різному на глибинному та поверхневому текстовому рівні. Так, на глибинному (смысловому) рівні наративний код інтимізації визначається відносинами між імпліцитним автором та імпліцитним читачем, на поверхневому – між наратором, який вербалізує наративний код інтимізації, та нарататором, що його зчитує. Імпліцитний читач інтерпретує художній текст, таким чином вступаючи у безпосередній, смысловий, контакт із імпліцитним автором.

3. Психологічна та підпорядкована їй просторово-часова фокалізація є основним механізмом організації наративної присутності автора й безпосередньо впливає на вибір засобів наративного коду інтимізації. Психологічну близькість між автором та читачем створюють / відтворюють засоби суб'єктивної модальності та оцінки, авторські коментарі та семантичний еліпсис. Засобами просторово-часової фокалізації, що

сприяють скороченню нарративної дистанції і викликають враження синхронності художньої комунікації є дійсничі маркери, теперішній нарративний час та засоби графічної образності. На перетині просторово-часової та психологічної фокалізації знаходяться такі засоби нарративного коду інтимізації, як імперативи та звертання до читача, риторичні питання та еліптичні речення.

4. Вербалізатори нарративного коду інтимізації, які стабільно виконують функцію скорочення нарративної дистанції між автором та читачем, є постійними, а ті, що залежать від ситуації та контексту, – пульсуючими.

5. Комунікативна стратегія інтимізації втілюється у тактиках, які є універсальними або специфічними для певного автора й по-різному застосовуються у комунікативних блоках текстів. Універсальними є тактики створення ефекту синхронності комунікації, солідарності адресата з адресантом, відвертості / щирості адресанта з адресатом та прямого коментарю-доповнення. Для ідіостилю О. Генрі характерними є тактики вказівки / поради читачеві, створення ефекту синхронності комунікації, солідарності адресата з адресантом, прямого звертання та створення ефекту усного мовлення. Найпоширенішими в текстах О. Генрі є тактики відвертості / щирості адресанта з адресатом (31,5% від загальної кількості вжитих тактик) та прямого коментарю-доповнення (21%). Ідіостиль С. Моема маркують тактики присутності / залучення адресата, створення ефекту синхронності комунікації, солідарності адресата з адресантом, прямого коментарю-доповнення та найчастотніша тактика відвертості / щирості адресанта з адресатом (50%). У текстах коротких оповідань К. Менсфілд найпоширенішою є комунікативна тактика створення ефекту синхронності художньої комунікації (41%), також авторка використовує тактики присутності / залучення адресата, солідарності адресата з адресантом, створення ефекту усного мовлення, відвертості / щирості та прямого коментарю-доповнення.

6. Жанр короткого оповідання виявляє тенденцію до домінування засобів нарративного коду інтимізації в інтродуктивних комунікативних блоках та їх мінімізацію в інферативних комунікативних блоках текстів.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що запропонована у роботі методика аналізу особливостей адресантно-адресатних стосунків у ситуаціях непрямої комунікації автор – текст – читач сприяє розбудові когнітивно-дискурсивного напряму лінгвістичних досліджень та досліджень ідіостилю.

Результати роботи є внеском у функціональну стилістику, лінгвістику та інтерпретацію тексту, теорію дискурсу, а також соціолінгвістику.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що конкретні результати роботи можна використовувати в лекційних курсах із стилістики англійської мови (розділ “Стилiстика тексту”), при читанні спецкурсів із прагматики та комунікативної лінгвістики, інтерпретації тексту, а також на практичних заняттях із стилістики англійської мови при проведенні стилістичного, інтерпретативного та комунікативно-функціонального аналізу текстів.

Розроблений метод обчислення коефіцієнта ймовірної інтимізації може знайти широке застосування в технологіях лінгвістичної експертизи тексту при необхідності визначення індивідуального стилю автора.

Основні положення дисертації пройшли **апробацію** на засіданнях кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки (2006-2011), на 8 міжнародних наукових конференціях – “Мова і культура” імені С. Бурого (Київ, 2008), “Мовно-культурна комунікація в сучасному соціумі” (Київ,

2008), “Актуальні проблеми сучасного перекладу” (Луцьк, 2009), “Іноземна філологія у ХХІ столітті” (Запоріжжя, 2010), “Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість” (Острог, 2010), на міжнародній науковій конференції “Актуальні проблеми германської філології” (Чернівці, 2010), “Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє” (Луцьк, 2010), “Пріоритети германського та романського мовознавства” (Луцьк, 2007-2011), на дев’ятій міжвузівській конференції молодих учених “Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур” (Донецьк, 2011) та на щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу факультету романо-германської філології Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, 2006-2011).

Публікації. Основні положення дисертації відображено в 9 одноосібних статтях у фахових виданнях України та 2 тезах наукових конференцій.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, лексикографічних джерел, джерел ілюстративного матеріалу і додатків. Загальний обсяг роботи – 253 сторінки, обсяг основного тексту – 197 сторінок. Бібліографія містить 257 позицій. Додатки включають 1 схему та 3 таблиці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, актуальність дослідження, методологічну основу, методи та матеріал дослідження, встановлено зв’язок роботи з науковими темами, визначено мету та завдання, сформульовано об’єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, викладені положення, винесені на захист, подана інформація про апробацію та публікації за темою дисертації.

У **першому розділі “Теоретико-методологічні підвалини дослідження наративного коду інтимізації”** описано теоретико-методологічний апарат, релевантний у контексті інтегрованого когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів. Проведено критичний огляд вітчизняної та зарубіжної літератури за темою дослідження. Розглянуто проблеми вивчення наративних кодів і власне наративного коду інтимізації, з’ясовано структуру адресантно-адресатних відносин у межах художнього дискурсу.

Для здійснення естетичного наміру автора художнього тексту необхідна чітко організована знакова структура, здатна викликати в читача певну реакцію на зображуване. Слідом за Дж. Прінсом, такою структурою вважаємо наратив, що одночасно є процесом і продуктом, актом і об’єктом, структуризацією і структурою однієї або більшої кількості реальних чи уявних подій, що повідомляються одним або кількома (більш-менш очевидними) адресантами одному або кільком (більш-менш очевидним) адресатам. Спираючись на роботи І.А. Бехти, О.В. Падучевої, визначаємо, що наративний (оповідний) дискурс – це не тавтологія понять, а термін на позначення, з одного боку, однієї з форм художнього подання дискурсу (*narrative proper*), а з іншого – основи художнього дискурсу, якою є наратив (оповідь) – (*narrative discourse* – Л. Долежел, В.І. Тюпа), що репрезентує комунікативну модель через дискурсні зони наратора і персонажів. Наратив існує в двох іпостасях: оповіді (*author’s narrative*) й

розповіді (entrusted narrative), але при дослідженні наративного коду інтимізації практично немає відмінностей між цими типами наративу.

Поняття коду отримало в лінгвістиці ряд інтерпретацій, основний зміст яких зводимо до наступних: згідно з першим, інформаційним підходом, код – це система знаків і правил їх поєднання для передачі повідомлення по певному каналу (І.В. Арнольд). Другий підхід, семантичний, передбачає розуміння коду як семантики, смислу, системи конвенцій; в одиницях коду закріплені не значення, а їх аналоги у системі діяльності, якими є особистісні смисли мовця (Р. Барт, У. Еко, О.О. Леонтьєв). Інкорпоруючи обидва розуміння, ми розглядаємо наративний код одночасно і як надтекстову організацію значень, що моделює авторський художній світ і варіанти його можливого сприйняття читачем (А.В. Корольова), і як лінгвальні засоби передачі цих значень (О.М. Мороховський).

Аналіз концепту-поняття PROCESS/RESULT OF BEING INTIMATE / ІНТИМІЗАЦІЯ у межах наївної та наукової картин світу дозволяє нам сформулювати початкове визначення явища інтимізації як процесу і результату встановлення / перебування у / досягнення і підтримання стану близьких, дружніх стосунків між автором та читачем, що характеризуються взаємною відвертістю, безпосередністю, неформальністю, відкритістю, теплотою, солідарністю, рівністю. Отже, вважаємо, що **нاراتивний код інтимізації** – це система різнорівневих мовних і мовленнєвих засобів, які скорочують наративну дистанцію між автором та читачем, сприяють виникненню ефекту безпосереднього, дружнього спілкування через текст. Матеріально зафіксований текст виступає каналом асинхронної художньої комунікації.

Дискурс розуміємо як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними, психологічними та іншими факторами (Н.Д. Арутюнова). Текст є знаковою фіксацією дискурсу, а дискурс – втіленням комунікативного простору. Запізніла реакція-відповідь читача проектується самим автором і втілюється ним у якості ідеї адресата як у змісті, так і в наративній структурі тексту, його адресованості.

У художньому тексті автор і читач виконують відразу по декілька ролей, які по-різному впливають на процеси породження та сприйняття тексту. Фігури титульного автора і титульного читача відносяться до так званого екстратекстуального рівня і майже не беруть участі в інтимізації, адже не реалізуються у тексті. Титульний автор може виходити на контакт із адресатом і в такий спосіб сприяти скороченню наративної дистанції лише у позатекстових коментарях: виносках, передмовах і післясловах.

На глибинному текстовому рівні інтимізація реалізується в діалогічних стосунках імпліцитного автора з імпліцитним читачем, що спільно творять глибинний смисл художнього тексту. Імпліцитний автор як складний психологічний конструкт, що виникає на тлі тексту й не існує за його межами, свідомо створює наратора, вигаданий світ та застосовує засоби наративного коду інтимізації. Імпліцитний читач, у свою чергу, постає як образ ідеального реципієнта, передбачуваного й постульованого всім художнім текстом та здатного конкретизувати його загальний зміст під час активної інтерпретації.

У процесі моделювання та мовленнєвого представлення художньої інформації, якою володіє імпліцитний автор, виникає своєрідний конструкт обмеження – фокалізатор. Його позиція, що визначає дійсничні параметри локалізації у часі та просторі, опозицію “близько – далеко” (просторово-часова фокалізація), оцінює відношення наратора до художнього тексту (психологічна фокалізація) відіграє визначальну роль як у розумінні тексту, так і створенні ситуації інтимізації через

скорочення наративної дистанції з адресатом. Слідом за М. Баль, Т. ван Дейком, Р. Уорреном вважаємо, що фокалізація визначає всі форми наративної присутності й, відтак, є універсальним механізмом встановлення близькості між автором та читачем художнього тексту. Такий підхід дозволяє уникнути антиномії інтимізації як явища, що має ознаки усного мовлення (Г.О. Винокур, О.М. Пешковський – просторово-часове зближення) та писемного, внутрішнього мовлення (Л.А. Булаховський – психологічне зближення).

На рівні поверхневої структури тексту всі авторські права належать наратору; з ним пов'язаний безпосередній відбір засобів наративного коду інтимізації, їх організація та вербалізація. Наратор звертається в тексті до нарататора, але зрозуміти текст означає здійснити перехід від його зовнішньої мовної форми до моделі предметної ситуації, тобто з нарататора стати імпліцитним читачем.

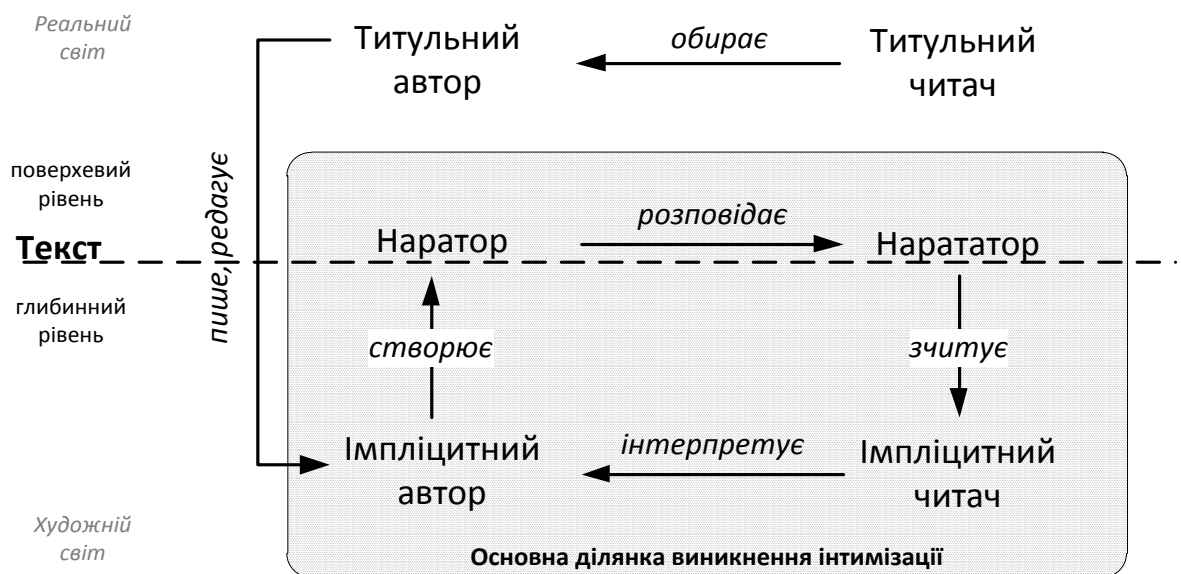

Рис. 1. Зона виникнення інтимізації

Отже, в межах дослідження наративного коду інтимізації особливо важливими типами адресанта є імпліцитний автор, що обирає засоби наративного коду інтимізації в тексті, та наратор, що вербалізує їх. Під адресатом, що дешифрує та інтерпретує наративний код загалом і наративний код інтимізації зокрема, ми розуміємо імпліцитного читача.

У другому розділі “Засоби вербалізації наративного коду інтимізації” здійснюється аналіз та класифікація різнорівневих мовних та мовленнєвих засобів наративного коду інтимізації в англomовному художньому дискурсі.

Вважаємо, що постійні засоби наративного коду інтимізації завжди виконують функцію скорочення наративної дистанції, а засоби, ймовірний інтимізуючий ефект яких залежить від ситуації та контексту, є пульсуючими.

Просторово-часова фокалізація, встановлюючи дейктичні параметри локалізації адресата, є основним механізмом створення ефекту синхронної, усної комунікації адресанта з адресатом і омовлюється за допомогою маркерів дейксису, теперішнього наративного часу та засобів графічної образності.

Маркери дискурсивного та наративного дейксису є постійними засобами інтимізації наративу, що вказують на умовну близькість комунікантів, створюють ефект

присутності адресата. Особові займенники, виконуючи функцію непрямого звертання, скорочують наративну дистанцію між автором та читачем, створюють ілюзію безпосереднього спілкування, таким чином сприяючи інтимізації наративу.

Використання теперішнього наративного часу замість традиційного минулого є також ефективним та постійним засобом інтимізації наративу, оскільки викликає в імпліцитного читача враження присутності в вигаданому світі. Наратор описує художню реальність як її безпосередній свідок, емоційно звертає увагу читачів на події, описані в теперішньому часі, проміналізуючи їх у сюжеті твору своєю щирістю та яскравістю зображеного.

Теперішній наративний час як імпліцитний засіб інтимізації наративу часто виступає тлом для таких експліцитних засобів, як риторичне питання, авторський коментар, авторська оцінка.

Графічна образність певних ділянок тексту сприяє відтворенню ефекту наочності та викликає у наратора враження присутності, залучення до дієгетичної реальності, близькості з наратором, що дозволяє віднести її до самотійних та постійних засобів наративного коду інтимізації.

Базові графічні прийоми, зокрема експресивна пунктуація, зміна кеглю або шрифту в тексті, не є самотійними і лише підсилюють такі засоби інтимізації, як семантичний еліпсис, риторичні питання та ствердження, засоби передачі авторської оцінки, проміналізують еліптичні речення, авторські коментарі.

Проміжними, маргінальними, засобами, що одночасно слугують виразниками як психологічної, так і просторово-часової фокалізації (що не суперечить нашому розподілу), є імперативи та авторські звертання до читача, риторичні питання та ствердження, еліптичні речення, що, спираючись на психологічну близькість та порозуміння між адресантом та адресатом, подекуди створюють ефект усної розмови в межах асинхронної художньої комунікації.

Пряме, експліцитне звертання до наратора одночасно передає просторово-часове та психологічне зближення комунікантів. У розглянутих нами текстах коротких оповідань простежується розширення компонентної моделі звертання від простої монолексемної одиниці іменника типу – *reader, friend* до розширеного звертання із прикметниками або присвійними займенниками у якості параметризаторів. Ми відносимо гендерно, соціально, культурно марковані звертання до пульсуючих засобів інтимізації наративу, адже їх ймовірна інтимізуюча успішність залежить від особистості адресата. Звертання, що не містять прямої вказівки на гендер, культурну, професійну приналежність читача, є постійними засобами наративного коду інтимізації, оскільки вони направлені на універсального адресата.

Імператив, адресований наратором до читача, є постійним та ефективним засобом діалогізації наративу, що актуалізує та регулює увагу адресата. Наратор не приховує свого наміру ввійти у контакт із наратором, допомогти йому правильно інтерпретувати текст, отже інтимізація буде експліцитною та постійною.

Постійними засобами інтимізації наративу є риторичні питання та ствердження, що безпосередньо апелюють до імпліцитного читача, діалогізують наратив, пробуджують ініціативу у читача, створюючи умови для спільних із автором роздумів, творчості.

Структурна неповнота й специфічна семантика еліптичних речень призводить до їх проміналізації на тлі загального наративу. На синтаксичному рівні еліптичні речення

сприяють інтимізації нарративу постійно, створюючи ефект усної розмови наратора з читачем.

На ділянках тексту, багатих прагматичними значеннями, імпліцитний автор, через наратора, застосовує прийом семантичного еліпсису. Несказане в тексті, непрочитане, відчувається уважним читачем набагато сильніше, адже смисл прямо зі свідомості адресанта потрапляє у свідомість адресата. Такий засіб інтимізує наратив, викликаючи в імпліцитного читача ефект “спільника”, таємного друга наратора, якому відомо більше ніж іншим і який, без сумніву, декодує інформацію. Оскільки ймовірна інтимізація нарративу за допомогою семантичного еліпсису повністю залежить від інтерпретативних зусиль адресата й адресант ніяк себе не експлікує, вважаємо цей засіб пульсуючим.

Семантичний еліпсис відносимо до засобів нарративного коду інтимізації, що реалізуються за допомогою психологічної фокалізації, направленої на скорочення соціальної, психологічної, емоційної дистанції з читачем. Обрана автором психологічна фокалізація також може сприяти інтимізації нарративу через засоби суб’єктивної модальності та оцінки, авторські коментарі.

Провідною рисою інтимізованого тексту є його персоніфікованість, тобто присутність елементів, які чітко характеризують автора та його відношення, оцінку на рівні всього тексту. Хоча суб’єктивна авторська оцінка зображуваного не завжди співпадає з оцінкою, що формується в імпліцитного читача в процесі прочитання тексту, ми вважаємо, що ймовірний інтимізуючий ефект навіть за таких умов буде постійним. Засоби авторської модальності та оцінки, розкриваючи суб’єктивне Я адресанта, демонструють його щирість та відвертість із читачем. Така суб’єктивність, персоніфікованість наратора викликає у адресата відчуття його реальності, антропоморфності.

У межах розглянутих нами текстів коротких оповідань наратор виступає суб’єктом оцінки, а її об’єктами виступають персонажі, наратовані події, процес наратування, імпліцитний читач як адресат, і навіть сам наратор як адресант. Якщо суб’єктом оцінювання гіпотетично виступає імпліцитний читач через поєднання його дейктичного центру – *you* і самого процесу оцінювання, то в адресата виникає відчуття творчої заангажованості, співпраці та солідарності з імпліцитним автором.

Текстовий авторський коментар є популярним, постійним засобом нарративного коду інтимізації й одночасно способом оформлення інтимізованої ділянки тексту. Ми виділяємо чотири групи авторських коментарів: посилання, вказівки, оцінки та доповнення залежно від функцій які вони виконують, а також засобів інтимізації, що додатково поєднуються в межах одного коментарю.

У **третьому розділі “Стратегія і тактики інтимізації в англomовному художньому дискурсі”** визначено КТ інтимізації, встановлено їх ідіостильову специфіку, а також визначено ймовірний ефект інтимізації залежно від розповсюдженості засобів нарративного коду інтимізації в комунікативних блоках текстів.

Комунікативна стратегія інтимізації – це загальний план, або “вектор”, мовленнєвої поведінки конкретного автора, що реалізується у виборі системи продуманих адресантом поетапних мовленнєвих дій, що призводять до скорочення нарративної дистанції між автором та читачем; це лінія мовленнєвої поведінки, обрана на основі усвідомлення комунікативної ситуації в цілому і спрямована на досягнення ефекту прямого, безпосереднього, дружнього і умовно синхронного спілкування із читачем. Реалізуючи комунікативну стратегію інтимізації рядом тактик, кожен автор

обирає і поєднує сталий перелік засобів нарративного коду інтимізації у свій власний, унікальний, індивідуальний спосіб, характерний лише його ідіостилю.

Для ідіостилю О. Генрі характерними є такі комунікативні тактики інтимізації: вказівки / поради адресатові, що вербалізується за допомогою імперативу та засобів дискурсивного дейксису; КТ створення ефекту синхронності комунікації – через нарративні просторово-часові дейктики та теперішній нарративний час; КТ солідарності адресата з адресантом – через поєднання засобів суб'єктивної оцінки / модальності з особовими дейктиками, риторичні питання та ствердження, а також безпосередньо через інклюзивний займенник *we*; назва КТ прямого звертання співпадає із засобами її вербалізації; КТ створення ефекту усного мовлення втілюється за допомогою еліпсису та вигуків. Найпоширенішими для ідіостилю О. Генрі є КТ відвертості / щирості адресанта з адресатом (31,5% від загальної кількості вжитих автором КТ), вербалізована засобами суб'єктивної оцінки та риторичними питаннями, та КТ прямого коментарю-доповнення (21%).

Ідіостиль С. Моема маркують КТ присутності / залучення адресата, що втілюються за допомогою поєднання особових дейктиків із просторово-часовими дейктиками або теперішнім нарративним часом, а також через прийоми графічної образності, КТ створення ефекту синхронності комунікації, КТ солідарності адресата з адресантом, що окрім вищезазначених у межах аналізу ідіостилю О. Генрі засобів, втілюється також через семантичний еліпсис та КТ прямого коментарю-доповнення. Найчастіше автор використовує КТ відвертості / щирості адресанта з адресатом (50%), наприклад:

(1) *I know this is an odd story. I don't understand it myself* (Maugham).

Найчастотнішою КТ інтимізації для ідіостилю К. Менсфілд є КТ створення ефекту синхронності художньої комунікації (41%), яка вербалізується за допомогою теперішнього нарративного часу:

(2) *A stout man with a pink face wears dingy white flannel trousers, a blue coat with a pink handkerchief showing, and a straw hat much too small for him, perched at the back of his head. He plays the guitar* (Mansfield).

Також авторка використовує КТ присутності / залучення адресата, солідарності адресата з адресантом, створення ефекту усного мовлення, відвертості / щирості та КТ прямого коментарю-доповнення, що вербалізуються у її текстах аналогічно до текстів О. Генрі та С. Моема.

Універсальними КТ інтимізації є КТ створення ефекту синхронності комунікації, солідарності адресата з адресантом, відвертості / щирості адресанта з адресатом та прямого коментарю-доповнення. Вжиті у текстах оповідань О. Генрі КТ прямого звертання (3) та вказівки / поради адресатові (4) є специфічними й не зустрічаються у текстах інших авторів, що дозволяє назвати їх ідіостильовими КТ О. Генрі (у порівнянні з К. Менсфілд та С. Моемом).

(3) *Oh, yes; he wore a broadbrimmed hat, gentle reader – just like those the Madison Square Post Office mail carriers wear when they go up to Bronx Park on Sunday afternoons* (O. Henry).

(4) *On the previous summer Sarah had gone into the country and loved a farmer. (In writing your story never hark back thus. It is bad art, and cripples interest)* (O. Henry).

Кількісний аналіз використаних засобів інтимізації у комунікативних блоках текстів О. Генрі, С. Моема та К. Менсфілд також дозволяє проаналізувати особливості конкретного ідіостилю автора. Коефіцієнт ймовірної інтимізації вираховується за

формулою відомого у стилеметрії коефіцієнта розповсюдженості $C_{int}=T_i/T_n$, де T_i – число комунікативних блоків з присутніми засобами інтимізації, а T_n – загальна кількість розглянутих комунікативних блоків.

Найвищий коефіцієнт ймовірної інтимізації – 0,8 – характерний ідіостиллю О. Генрі. Найбільша кількість використаних автором засобів наративного коду інтимізації припадає на основні КБ. У текстах коротких оповідань С. Моєма коефіцієнт ймовірної інтимізації становить 0,73. Особливістю його ідіостиллю також є спад коефіцієнту ймовірної інтимізації, хоча й незначний (0,2), у основних КБ. Найнижчий коефіцієнт ймовірної інтимізації серед трьох проаналізованих авторів притаманний ідіостиллю К. Менсфілд – 0,5.

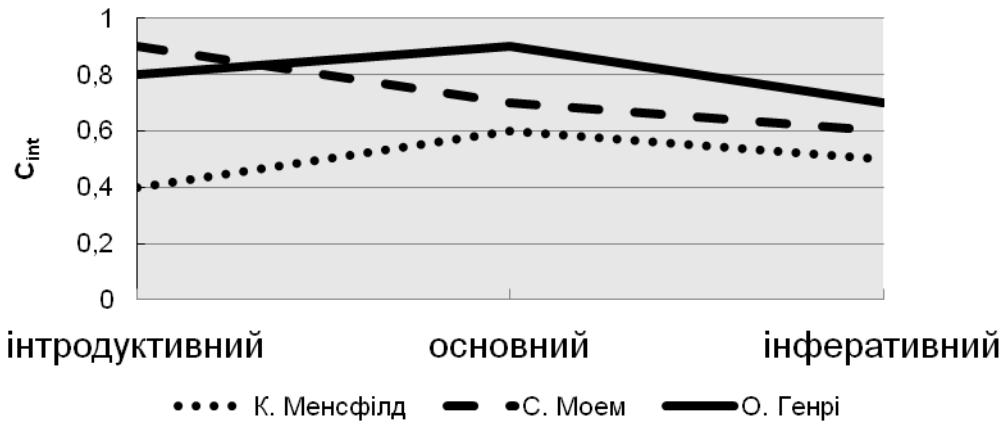

Рис. 2. Коефіцієнт ймовірної інтимізації у текстах К. Менсфілд, С. Моєма та О. Генрі

Порівнюючи коефіцієнти ймовірної інтимізації наративу трьох авторів, ми визначили, що найбільша кількість засобів інтимізації використовується авторами у інтродуктивних та основних КБ, найменша, в усіх авторів, – у інферативних (0,6). Для ідіостиллю К. Менсфілд та О. Генрі характерним є поступове зростання кількості інтимізованих ділянок тексту в інтродуктивних і основних КБ, у той час як ідіостиллю С. Моєма притаманною є найбільша кількість інтимізованих ділянок наративу серед інтродуктивних КБ з їх поступовим зменшенням в основних та інферативних КБ відповідно.

Кількісні, якісні та структурні показники вербалізації комунікативної стратегії інтимізації є важливими елементами стилістичного аналізу тексту, аналізу ідіостиллю, також їх можна використовувати як один із етапів лінгвістичної експертизи тексту на предмет визначення авторства.

ВИСНОВКИ

З позицій інтегрованого когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів наративний код інтимізації є системою різнорівневих мовних і мовленнєвих засобів скорочення наративної дистанції між автором та читачем, що сприяють виникненню ефекту їх безпосереднього, дружнього спілкування через текст. Текст є знаковою фіксацією дискурсу, а дискурс – втіленням комунікативного простору. Матеріально зафіксований текст виступає каналом асинхронної художньої комунікації.

У художньому тексті нами виділено декілька типів адресантів та адресатів, які по-різному впливають на інтимізацію наративу. Так, на глибинному текстовому рівні інтимізація реалізується у діалогічних стосунках імпліцитного автора з імпліцитним читачем, що творять глибинний смисл художнього тексту. Фокалізатор як конструкт обмеження художньої інформації, якою володіє імпліцитний автор, сприяє встановленню інтимізації через а) дейктичні параметри локалізації у часі та просторі, б) опозицію “близько – далеко”, в) оцінне відношення наратора до художнього тексту, що призводять до скорочення наративної дистанції із адресатом. На рівні поверхневої структури всі авторські права над текстом належать наратору; із ним пов’язаний відбір засобів наративного коду інтимізації, їх вербалізація.

Фокалізація є основним механізмом організації наративної присутності автора. Просторово-часова фокалізація наративу передає зображувані події або сам процес наратування як близькі та реальні читачу за допомогою дейктичних маркерів, теперішнього наративного часу та засобів графічної образності. Психологічну близькість між автором та читачем передають / встановлюють засоби суб’єктивної оцінки та модальності, авторські коментарі, семантичний еліпсис. Проміжними засобами, що одночасно передають психологічний та просторово-часовий фокус, є авторські звертання та імперативи до читача, риторичні питання та еліптичні речення, які одночасно створюють ефект усної розмови й психологічної близькості, відвертості між адресантом та адресатом.

Постійними засобами наративного коду інтимізації є маркери дискурсивного, наративного дейксису, імперативи, риторичні питання, еліптичні речення, теперішній наративний час, засоби графічної образності, суб’єктивної оцінки та авторські коментарі. Вважаємо, що суб’єктивна оцінка, котра не співпадає із оцінкою імпліцитного читача, належить до постійних засобів наративного коду інтимізації, адже відкриває адресатові персоніфікованість, заангажованість та суб’єктивність наратора, демонструє його дружню відвертість із читачем. До пульсуючих засобів наративного коду інтимізації відносимо інтимізуючі звертання та семантичний еліпсис.

Комунікативна стратегія інтимізації проявляється через тактики адресантів, які дозволяють визначити ідіостильові особливості певних авторів. Так, наприклад, для текстів О. Генрі специфічною є КТ вказівки / поради адресатові та прямого звертання до адресата, які не зустрічаються в текстах інших авторів. Для текстів коротких оповідань С. Моема ідіостильовою особливістю є непропорційно часте використання КТ відвертості / ширості адресанта з адресатом – 50% від загальної кількості вжитих автором КТ. Найпоширенішою КТ інтимізації для ідіостилу К. Менсфілд є КТ створення ефекту синхронності художньої комунікації (41%).

Універсальними КТ інтимізації у межах розглянутих нами текстів К. Менсфілд, С. Моема та О. Генрі є КТ створення ефекту синхронності комунікації, КТ солідарності адресата з адресантом, КТ відвертості / ширості адресанта з адресатом та КТ прямого коментарю-доповнення.

Коефіцієнт ймовірної інтимізації в інтродуктивних, основних та інферативних КБ текстів коротких оповідань також є релевантним показником ідіостильових особливостей авторів. Так, найвищий коефіцієнт ймовірної інтимізації притаманний художнім текстам О. Генрі – 0,8, а найнижчий – 0,5 – текстам К. Менсфілд. Ідіостиль С. Моема характеризує коефіцієнт ймовірної інтимізації, що становить 0,73, до того ж найбільша кількість інтимізованих ділянок наративу у його текстах припадає на

інтродуктивні КБ з їх поступовим зменшенням в основних та інферативних КБ відповідно, що не характерно ідіостилям К. Менсфілд та С. Моема.

Аналіз кількісних та якісних показників комунікативної стратегії інтимізації може слугувати одним із засобів лінгвістичної експертизи тексту на предмет визначення авторства, задля встановлення індивідуальних особливостей стилю автора, а також враховуватися при розгорнутому стилістичному аналізі тексту.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у визначенні специфіки комунікативної стратегії інтимізації та засобів її вербалізації залежно від культурної, історичної, соціальної та гендерної приналежності адресанта / адресата. Цікавим видається встановлення та порівняльний аналіз комунікативних тактик інтимізації в різних жанрах англомовного художнього дискурсу, а також науковому та публіцистичному типах дискурсу.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Палійчук А.Л. Переключення наративних кодів як засіб інтимізації / А.Л. Палійчук // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Філол. науки. Мовознавство. – № 4. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 67–71.
2. Палійчук А.Л. Позатекстові та текстові авторські коментарі та поняття інтимізації / А.Л. Палійчук // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – № 5. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – С. 101–105.
3. Палійчук А.Л. Соціальна дистанція як компонент інтимізації / А.Л. Палійчук // Мова і культура. – К.: Вид. дім Дм. Бураго, 2008. – С. 16– 20.
4. Палійчук А.Л. Звертання як засіб інтимізації / А.Л. Палійчук // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – № 17. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – С. 63–67.
5. Палійчук А.Л. Суб’єктивна авторська модальність як складова інтимізації / А.Л. Палійчук // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – № 5. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – С. 432–437.
6. Палійчук А.Л. Інтимізація наративу засобами просторово-часової фокалізації / А.Л. Палійчук // Наукові записки. Серія “Філологія” : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 22–23 квіт. 2010 р. “Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість”. – Острог : Вид. нац. ун-ту “Острозька академія”. – Вип. 14. – 2010. – С. 103–112.
7. Палійчук А.Л. Інтимізуючі властивості особових дейктичних займенників YOU/WE / А.Л. Палійчук // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – № 7. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – С. 42–46.
8. Палійчук А.Л. Інформаційна компресія у художньому тексті та її вплив на інтимізацію наративу / А.Л. Палійчук // Наукові праці Кам’янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : Філол. науки. Вип. 22. – Т. 2. – Чернівці : Кн. – XXI, 2010. – С. 72–76.
9. Палійчук А.Л. Просторово-часова фокалізація як стратегія інтимізації / А.Л. Палійчук // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів “Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє” (12–13 трав. 2010 р.). – Т. 1. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – С. 349–350.

10. Палійчук А.Л. Риторичні питання і риторичні твердження як елементи нарративного коду інтимізації / А.Л. Палійчук // Нова філологія : збірник наук. пр. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – № 39. – С. 142–148.
11. Палійчук А.Л. Коефіцієнт ефективності інтимізації у комунікативних блоках тексту / А.Л. Палійчук // Матеріали XI Міжвузівської конференції молодих вчених “Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур” (26–27 січ. 2011 р.) – Донецьк : ДонНУ, 2011. – С. 132–134.

АНОТАЦІЯ

Палійчук А.Л. Нарративний код інтимізації (на матеріалі англомовного художнього дискурсу). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2011.

У дисертації на основі інтегрованого когнітивно-дискурсивного та комунікативного підходів нарративний код інтимізації визначено як систему різнорівневих мовних і мовленнєвих засобів, що скорочують нарративну дистанцію між автором та читачем, сприяють виникненню ефекту безпосереднього, дружнього спілкування через текст. У роботі з'ясовано структуру адресантно-адресатних відносин автор – текст – читач та виявлено основні лінгвальні механізми та засоби нарративного коду інтимізації.

Отримані результати кількісного та якісного аналізу підтверджують гіпотезу дослідження, згідно з якою розбіжності в індивідуально-специфічних способах втілення комунікативної стратегії інтимізації визначають ідіостильові особливості текстів коротких оповідань К. Менсфілд, С. Моема та О. Генрі та можуть слугувати надійними критеріями лінгвістичної експертизи тексту на предмет авторства.

Ключові слова: нарративний код, інтимізація, художній дискурс, текст, фокалізація, адресант, адресат, імпліцитний автор, імпліцитний читач, наратор, комунікативна стратегія, комунікативні тактики, ідіостиль.

АННОТАЦИЯ

Палійчук А.Л. Нарративный код интимизации (на материале англоязычного художественного дискурса). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина. – Харьков, 2011.

В диссертации на основе интегрированного когнитивно-дискурсивного и коммуникативного подходов осуществлен анализ нарративного кода интимизации в англоязычном художественном дискурсе.

Нарративный код интимизации рассматривается как система разноуровневых лингвистических средств, которые способствуют возникновению эффекта непосредственного и дружественного общения в режиме автор – текст – читатель.

Коммуникативная стратегия интимизации – это речевое поведение конкретного автора, направленное на сокращение нарративной дистанции с адресатом. Реализуя

коммуникативную стратегию интимизации рядом тактик, каждый автор выбирает и соединяет средства нарративного кода интимизации уникальным, характерным только его идиостилю способом.

Дискурс понимается как связный текст в совокупности с экстралингвистическими, социокультурными, прагматическими и психологическими факторами. Текст есть знаковой фиксацией дискурса, а дискурс – воплощением коммуникативного процесса.

В работе выделено три типа адресантов и адресатов, влияющих на процесс интимизации: титульный автор – титульный читатель, имплицитный автор – имплицитный читатель, наратор – нарратор. Титульный автор и титульный читатель взаимодействуют только на уровне внетекстовых авторских комментариев и практически не задействованы в нарративном коде интимизации. На глубинном (смысловом) текстовом уровне интимизация реализуется посредством имплицитного автора и имплицитного читателя, которые создают глубинный смысл художественного текста. Фокализатор является конструктом ограничения художественной информации, которой владеет имплицитный автор, и способствует интимизации через сокращение нарративной дистанции с адресатом. На уровне поверхностной структуры все авторские права принадлежат нарратору, который отбирает и организует соответствующие вербальные средства нарративного кода интимизации. В тексте нарратор обращается к нарратору, и поскольку нарратор только считывает информацию, но не интерпретирует ее, функции нарратора в процессе интимизации переходят к имплицитному читателю.

Психологическую близость между автором и читателем передают средства субъективной модальности и оценки, авторские комментарии и семантический эллипсис. Эффект синхронной коммуникации создают дейктические маркеры, настоящее нарративное время и средства графической образности. На перекрестке пространственно-временной и психологической фокализации находятся императивы и обращения к читателю, риторические вопросы и эллиптические предложения.

Постулируется, что постоянными средствами интимизации нарратива есть маркеры дискурсивного, нарративного дейксиса, императивы, риторические вопросы, эллиптические предложения, настоящее нарративное время, средства графической образности, субъективной оценки и авторские комментарии. Пульсирующими средствами нарративного кода интимизации являются интимизирующие обращения и семантический эллипсис.

Полученные результаты подтверждают гипотезу исследования, согласно которой тактики, воплощающие коммуникативную стратегию интимизации, определяют идиостилевые особенности текстов коротких рассказов К. Мэнсфилд, С. Моэма и О. Генри и могут выступать надежными критериями лингвистической экспертизы текста на предмет авторства.

Доказано, что для идиостиля О. Генри характерными являются КТ: указания / совета адресату, создания эффекта синхронности коммуникации, солидарности адресата с адресантом, прямого обращения, создания эффекта устной речи. Наиболее распространенными КТ в текстах коротких рассказов О. Генри есть тактика искренности адресанта с адресатом (31,5%), а также КТ прямого комментария-дополнения (21%).

С. Моэм использует КТ присутствия / вовлечения адресата, КТ создания эффекта синхронности коммуникации, КТ солидарности адресата с адресантом и КТ прямого комментария-дополнения. Чаще всего автор использует КТ искренности адресанта с адресатом (50% КТ).

В художественных текстах К. Мэнсфилд 41% от общего числа КТ составляет КТ создания эффекта синхронности художественной коммуникации. В её текстах также встречаются КТ присутствия / вовлечения адресата, солидарности адресата с адресантом, создания эффекта устной речи, КТ искренности адресанта с адресатом и КТ прямого комментария-дополнения.

Универсальными КТ интимизации в художественных текстах К. Мэнсфилд, С. Моэма и О. Генри являются КТ создания эффекта синхронности коммуникации, солидарности адресанта с адресатом, искренности адресанта с адресатом и прямого комментария-дополнения.

Установлено, что коэффициент вероятной интимизации в интродуктивных, основных и инферативных КБ художественных текстов также определяет стилевые особенности автора. Для идиостиля О. Генри характерен самый высокий коэффициент вероятной интимизации – 0,8, промежуточное место с коэффициентом 0,73 занимают художественные тексты С. Моэма. Идиостилю К. Мэнсфилд, наоборот, характерен самый низкий коэффициент вероятной интимизации – 0,5.

Анализ коэффициента вероятной интимизации в разных типах КБ позволяет утверждать, что наиболее насыщенными являются интродуктивные и основные КБ, в то время как в инферативных КБ коэффициент вероятной интимизации снижается существенно.

Ключевые слова: нарративный код, интимизация, художественный дискурс, текст, фокализация, адресант, адресат, имплицитный автор, имплицитный читатель, нарратор, коммуникативная стратегия, коммуникативные тактики, идиостиль.

ABSTRACT

Paliychuk A.L. The Intimization Narrative Code (on the material of the English literary discourse). – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in philology. Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – V.N. Karazin University. – Kharkiv, 2011.

The dissertation presents an integrated cognitive-communicative approach to the analysis of the notion of intimization in the English literary discourse. Intimization narrative code is claimed as a system of linguistic means creating the effect of ingenuous, immediate and friendly communication via a fiction text that are used to shorten the narrative distance between the author and the reader.

This research reveals the types of the addresser and the addressee of the literary discourse and their roles in the process of intimization. Means of intimization narrative code are defined and classified according to the types of focalization.

The data obtained proves the research hypothesis that differences in the implementation of the intimization communicative strategy determine the peculiarities of the author's individual style. These differences may serve as criteria for the linguistic authorship expertise.

Key words: addressee, addresser, author's individual style, communicative strategy, communicative tactics, focalization, implied author, implied reader, intimization, literary discourse, narrator, narrative code, text.